

Sygn. akt VI ACa 1091/07

W Y R O K

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2008 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział VI Cywilny
w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Barbara Godlewska-Michalak (spr.)

Sędziowie: SA Wanda Lasocka
del. Irena Piotrowska

Protokolant: sekr.sad. Marta Kielian

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2008r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa R. S.

przeciwko [...] S.A. z/s w W. o uznanie postanowień wzorca umowy za
niedozwolone

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie — Sądu Ochrony Konkurencji i
Konsumentów

z dnia 18 maja 2007 r. sygn. akt XVII Amc 78/07

1. Zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1, II, III w ten sposób „że nadaje
im następującą treść:

„I. Uznaje za niedozwoloną klauzulę umowną wzorca umowy [...] S.A w
W.— „Ogólne warunki autocasco i kradzieży AC/KR 24 zatwierdzonego

uchwałą zarządu [...] S.A w W. nr 39/ 2005 z dnia 21.11.2005 roku w par. 20 ust.20. 1 o treści [...] jest uprawniony do stosownego zmniejszenia odszkodowania lub odmowy wypłaty w całości, jeśli kierowca ubezpieczonego samochodu, ubezpieczony lub osoba działająca w jego imieniu, odstąpi od określonych w par. 19 wymogów, a w szczególności jeśli: 20.1 przyczyni się do powstania lub zwiększenia szkody” i zakazuje jej stosowania.

II. Nakazuje pobrać od [...] S.A w W. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 600 złotych (sześćset) tytułem opłaty od pozwu.

III. Zasądza od [...] S.A w W. na rzecz R. S. kwotę 720 złotych (siedemset dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów procesu”

2. Nakazuje pobrać od [...] S.A w W. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 600 złotych (sześćset) tytułem opłaty od apelacji.

3. Zasądza od [...] S.A w W. na rzecz R. S. kwotę 270 złotych (dwieście siedemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję

Sygn. akt VI A Ca 1091 / 07

U Z A S A D N I E N I E

Powód R. S. domagał się uznania za niedozwolone i zakazanie stosowania postanowienia zawartego w § 20 ust. 1 wzorca umowy [...] S.A. w W. pod nazwą „Ogólne warunki autocasco i kradzieży AC/kr24 , zatwierdzonego uchwałą Zarządu [...] S.A. nr [...] z dnia [...] .XI.2005 r.

Pozwane Towarzystwo wniosło o oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 18.V.2007 r. oddalił żądanie powoda i orzekł o kosztach procesu.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd wskazał, że:

Bezsporne jest między stronami, że pozwane Towarzystwo wykorzystuje w stosunkach z konsumentami postanowienia wzorca umownego.

Sąd Okręgowy podkreślił, że kontrola wzorca umownego jest kontrola abstrakcyjną, zmierzającą do wyeliminowania z obrotu klauzul umownych, które naruszają dobre obyczaje oraz rażąco naruszają interes klienta – konsumenta.

Analizując zakwestionowane postanowienie z umowy ubezpieczenia autocaso, którego treść brzmi: „ 20. [...] jest uprawniony do stosownego zmniejszenia odszkodowania lub odmowy wypłaty odszkodowania w całości, jeśli kierowca ubezpieczonego samochodu, ubezpieczony lub osoba działająca w jego imieniu, odstąpi od określonych w § 19 wymogów, a w szczególności:

20.1 przyczyni się do powstania lub zwiększenia rozmiaru szkody”, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powód nie wykazał, iż posiada ona cechy klauzuli abuzywnej.

Przede wszystkim podkreślił, że zarówno zakwestionowana klauzula, jak **§ 19 , do której w postanowieniu znajduje się odniesienie zamieszczone zostały w rozdziale V wzorca OWU zatytułowanym „ Postępowanie w razie szkody”**. To w ocenie Sądu, przy uwzględnieniu aktów staranności, o których mowa w § 19, daje wskazówkę postępowania w razie powstania szkody w powiązaniu ze skutkami tego zdarzenia, jeśli kierowca odstąpi od wykonania czynności. Z tej też przyczyny nie

można uznać, że postanowienie kwestionowane przez powoda upoważnia pozwane Towarzystwo do jednostronnej oceny zachowania ubezpieczonego i stwierdzenia, czy przyczynił się on do powstania lub zwiększenia rozmiaru szkody, w oparciu o niejasne, nieznane kryteria, a następnie odmowy z tej przyczyny wypłaty odszkodowania w całości lub w części. W ocenie Sądu postanowienie to nie jest sprzeczne z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa – kodeksu cywilnego, nakładającymi na ubezpieczonego obowiązek określonego zachowania w przypadku zaistnienia szkody w celu umożliwienia ustalenia okoliczności jej powstania i zapobieżenia wzrostowi rozmiarów szkody. Wobec tego, że zamieszczona w OWU klauzula nie jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i nie narusza rażąco interesów konsumenta, żądanie powinno być oddalone.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód. Powołując się na naruszenie prawa materialnego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy oddalając żądanie powoda wskazał, że nie można uznać, iż postanowienie § 20.1 w OWU AC/kr/24 jest niedozwoloną klauzulą umowną, bowiem nie jest na sprzeczna z dobrymi obyczajami i nie narusza rażąco interesu konsumenta.

W rozumieniu art. 385[1] § 1 k.c. "rażące naruszenie interesów konsumenta" oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast "działanie wbrew dobrym obyczajom" w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku.

Obie, wskazane w tym przepisie, formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają zakresłone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta.

Rozważając zatem treść zakwestionowanego postanowienia OWU stwierdzić należy, że wbrew ustaleniom Sądu Okręgowego, nie można uznać, iż dotyczy on jedynie sytuacji, w której ujemne skutki dotyczące wysokości odszkodowania mogą nastąpić jedynie, gdy nie zostaną zachowane wymogi z § 19. Językowa bowiem wykładania powyższego postanowienia wskazuje, że Towarzystwo jest uprawnione do odmowy wypłaty odszkodowania lub jego zmniejszenia, gdy osoba w przepisie wskazana nie dopełni aktów staranności wymienionych w § 19, a w szczególności przyczyni się do powstania lub zwiększenia rozmiaru szkody. Określenie a „w szczególności” daje podstawę do przyjęcia, że zakreślony postanowieniem zbiór zachowań jest otwarty, ale także, że określenie to stanowi stypizowanie określonego zachowania, będące przesłanką do odmowy lub zmniejszenia świadczenia wynikającego z umowy przez pozwane Towarzystwo. Sformułowanie to w ocenie Sądu Apelacyjnego nie powinno budzić wątpliwości, że podstawą do zmniejszenia lub odmowy wypłaty świadczenia (odszkodowania) jest przyczynienie się do powstania szkody lub zwiększenia jej rozmiaru.

O ile można byłoby rozważać zwiększenie rozmiaru szkody, na skutek zachowania osoby zobowiązanej do podjęcia określonych aktów staranności, to nie sposób rozważać sytuacji, by na skutek nie zachowania aktów staranności wymienionych w § 19 doszło do powstania szkody.

Słusznie wskazuje skarżący, że konstrukcja przepisu wprowadza konsumentów w błąd, co do rzeczywistych intencji. Przepis ten pozostaje w sprzeczności z przepisem art. 827 kc, który jednoznacznie określa

zachowanie, które upoważnia zakład ubezpieczeń do odmowy wypłaty odszkodowania, a jest to wyrządzenie szkody umyślnie lub na skutek rażącego niedbalstwa, z tym zastrzeżeniem, że w przypadku rażącego niedbalstwa odmowa może nastąpić jedynie, gdy odpowiada zasadom współżycia społecznego (te zaś należy traktować, jako pojęcie zbliżone do dobrych obyczajów). Rozszerzenie zatem zakresu uprawnień przez zakład ubezpieczeń na każde postępowanie bez względu na to czy jest ono wynikiem umyślnego działania czy też rażącego niedbalstwa, stanowi naruszenie dobrych obyczajów. Kształtuje bowiem treść stosunku obligacyjnego w sposób godzący w równowagę kontraktową tego stosunku i przekraczający zakreślone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta. Takie ukształtowanie stosunku obligacyjnego rażąco narusza interes konsumenta. Nie może budzić wątpliwości, że posługując się wzorcem zawierającym kwestionowane postanowienie prawa konsumenta, w porównaniu z uprawnieniami przedsiębiorcy ulegają zmniejszeniu. Oceniając przedmiotową klauzulę nie może również ująć z pola widzenia jej niejednoznaczność, która może prowadzić do barku zrozumiałości przez konsumenta. Jak przyjmuje się w literaturze przedmiotu. „Pojęcia jednoznaczności i zrozumiałości [o których mowa w art. 385 § 2 k.c.] należy tłumaczyć, uwzględniając przeciętną miarę zdolności w zakresie przyswajania sobie przez uczestników obrotu treści i znaczenia postanowień (klauzul) typowych umów i ich wzorców.” (W. Kubala Pr. Spółek 2001/9/28)

Ideą przyświecającą koncepcji niedozwolonych klauzul umownych jest założenie obrony konsumenta przed nieuczciwymi praktykami profesjonalisty - przedsiębiorcy. Idea ta zakłada pewien typ konsumenta rozważnego, rozsądnego tzn. takiego, który postępuje racjonalnie, stosując

rozsądne reguły poznawcze, ma świadomość przysługujących mu uprawnień i otaczającą go rzeczywistość ocenia w świetle zasad doświadczenia życiowego. Konsument ten jednak nie musi znać (i najczęściej nie zna) przepisów szczególnych dotyczących sytuacji, kiedy zakład ubezpieczeń jest zwolniony od odpowiedzialności za powstałą szkodę. Zamieszczenie zatem postanowienia naruszającego dobre obyczaje i interes konsumenta poprzez zapewnienie dla siebie przez zakład ubezpieczeń szerszych, niż to wynika z przepisów kodeksu, uprawnień przy niejednoznaczności jego zastosowania musi być uznane za niedozwoloną klauzulę umowną.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny uznał, że postanowienie § 20. 1 umowy wzorca stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ kc i dlatego powództwo w tym zakresie należało z przyczyn wskazanych powyżej uwzględnić.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny, uznając, że apelacja jest zasadna na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 kpc.